

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA I.

SZÉCHENYI TERV

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA I.

**Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TátK Közgazdaságtudományi Tanszékén
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet,
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.**

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió
támogatásával valósul meg.

ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszék

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA I.

Készítette: Szántó Zoltán

Szakmai felelős: Szántó Zoltán

2010. június

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA I.

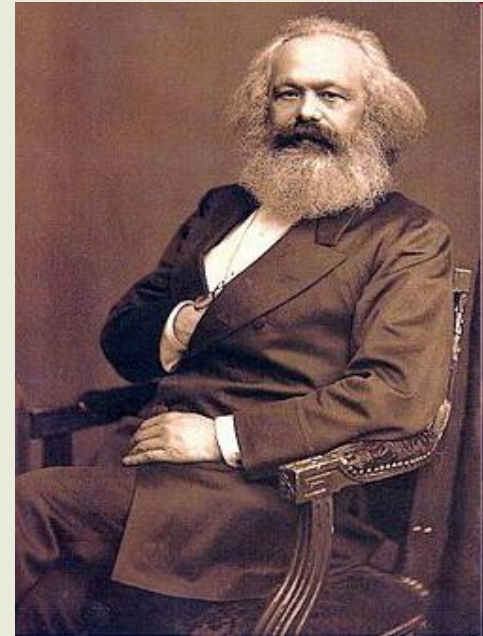
6. hét

Gazdasági intézmények szociológiája Munkamegosztás 1.

Szántó Zoltán

Kooperáció és munkamegosztás: Marx

- Karl Marx: *A tőke I.* (1867)
- Egyszerű és összetett (*munkamegosztáson alapuló*) kooperáció
- Egyes, különös és általános munkamegosztás
- Szervezeti és társadalmi munkamegosztás
- A szervezeti munkamegosztás két történeti formája
 - Manufaktúraszerű munkamegosztás
 - Gyárszerű munkamegosztás

Kooperáció és munkamegosztás: Marx (folyt.)

- A manufaktúraszerű munkamegosztás két típusa
 - Különnemű (v. szervetlen) manufaktúra (pl. óragyártás)
 - Szerves manufaktúra (pl. gombostűgyártás, üvegpalack-manufaktúra)

- A gyárszerű munkamegosztás két típusa
 - Sok egyenlő fajta gép egyszerű kooperációja (pl. borítékgyártó gépek, szövöde)
 - Géprendszer (sok különböző fajta gép munkamegosztáson alapuló kooperációja, pl. fonoda)

Kooperáció és munkamegosztás: Marx (folyt.)

Összegzés: Marx fogalmi rendszere

Kooperáció

1. egyszerű
2. munkamegosztáson alapuló
 - a) általános - társadalmi
 - b) különös - társadalmi
 - c) egyes – szervezeti
 - manufaktúraszzerű
 - különmemű
 - szerves
 - gyárszerű
 - sok egyenlő fajta gép egyszerű kooperációja
 - géprendszer

Munkaegyesítés, munkaközösség és munkamegosztás: Bücher

- Karl Bücher (1847–1930) – a munkamegosztással szembenálló gazdasági elv
- Mennyiségi aránytalanság az (1) elvégzendő munkamennyiség és a (2) rendelkezésre álló munkaerő között
 - $(1) < (2)$: munkaegyesítés (kombináció)
 - $(1) > (2)$: munkaközösség különböző formái
- Minőségi aránytalanság az elvégzendő munka és az egyéni munkaerő között
 - Munkamegosztás különböző formái

Munkaegyesítés, munkaközösség és munkamegosztás: Bücher (folyt.)

- Példák a munkaegyesítésre: mellékiparok, mellékfoglalkozások
- A munkaközösség típusai
 - Közös v. társas munka
 - A munka megsokszorozása
 - A munka egyszerű megsokszorozása
 - Azonos ütemű
 - Váltakozó ütemű
 - Munkaláncolat
 - Kapcsolt munka

Munkaegyesítés, munkaközösség és munkamegosztás: Bücher (folyt.)

- Példák a munkaközösség különböző típusaira
- Közös v. társas munka: aratás, répaszedés, szüretelés, szobafestés
- A munka megsokszorozása: súlyos teher felrakódása, rét lekasználása, hajtás a vadászaton
 - A munka egyszerű megsokszorozása: kőművesek, járdakövezők, hólapátolók, kubikusok
 - Munkaláncolat
 - Azonos ütemű: evezősök a gályán, hajóvontatás, gyaloghintó hordozói
 - Váltakozó ütemű: cséplőmunkások, két vasat verő kovács, fafűrészelés, szőnyegporolás stb.
- Kapcsolt munka: kovács és fújtatókezelő, evezős és kormányos, egy színtársulat, egy zenekar

Munkaegyesítés, munkaközösség és munkamegosztás: Bücher (folyt.)

- A munkamegosztás típusai Adam Smith példái alapján (a munkamegosztás fogalmának tipológiai explikációja)
 - Gombostűgyártás: munkafelbontás
 - Gyapjúkendő előállítás: termelésmegosztás
 - Kovácsok: szakmaelválás
- A munkamegosztás két további típusa
 - Szakmakialakulás (házigazdaságból önállósuló szakmák)
 - Munkaeltolódás (technikai újítások bevezetése nyomán)

A gazdasági tevékenységek technikai, szociális és ökonómiai jellegű megosztása: Weber

„Az emberek adott csoportján belül a tevékenység és a munka végrehajtásának többféle módja lehetséges.

A köztük lévő különbségek lehetnek tipikusan

1. *Technikai* jellegűek – ha aszerint különböznek, hogy a javak előteremtésére szolgáló lépések technikai lebonyolítása érdekében a sok közreműködő hogyan osztja meg egymás között a tevékenységeket, és ezek a tevékenységek hogyan kapcsolódnak össze egymással, valamint a dologi termelőeszközökkel:

A gazdasági tevékenységek technikai, szociális és ökonómiai jellegű megosztása: Weber (folyt.)

2. Szociális jellegűek – mégpedig

- a) ha aszerint különböznek, hogy az egyes tevékenységeket autokefális és autonóm *gazdaságok* végzik-e vagy sem, és hogy ökonómiai jellegük tekintetében milyenek ezek a gazdaságok: – valamint ezzel szoros összefüggésben
- b) ha aszerint különböznek, hogy a) az egyes tevékenységek, – b) a dologi termelőeszközök, – c) a nyereségszerzés ökonómiai lehetőségei... el vannak-e sajátítva vagy sem, illetve milyen módon és milyen mértékben vannak elsajátítva és hogy ettől függően milyen jellegű
 - a) a foglalkozási tagolódás... és b) hogyan alakul a piac

A gazdasági tevékenységek technikai, szociális és ökonómiai jellegű megosztása: Weber (folyt.)

Végül

3. bármilyen jellegű legyen is a tevékenységek egymás közti és a dologi termelő eszközökkel való összekapcsolása, és bármilyen módon történjék is a gazdaságok közti tevékenységmegosztás és az elsajátítás, *ökonómiai* szempontból fel kell tenni a kérdést, hogy vajon háztartás jelleggel vagy szerzés céljából hasznosítják-e a tevékenységeket?”

(Max Weber:
Gazdaság és társadalom,
1. KJK, 1987, 128.)

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA I.

6. hét

SZEMINÁRIUM

A munkamegosztás típusai

Szántó Zoltán

A munkamegosztás típusai

Irodalom

- K. Marx: Kooperáció. A munka megosztása és a manufaktúra (in.: MGE 23–29., 43–61.)
- K. Bücher: Munkaegyesítés és munkaközösség. A munkamegosztás típusai (in.: MGE 31–41., 63–69.)
- M. Weber: A gazdasági tevékenységek megosztásának típusai (in.: MGE 71–82.)

A munkamegosztás típusai (folyt.)

Feladatok

1. Hasonlítsa össze – elsősorban a szövegekben található példák alapján – Marx egyszerű kooperáció fogalmát Bücher munkaegyesítés és munkaközösség fogalmi rendszerével!
(1. és 2. irodalom)
2. Hasonlítsa össze – elsősorban a szövegekben található példák alapján – Marx munkamegosztáson alapuló kooperáció fogalmi rendszerét Bücher munkamegosztás fogalmi rendszerével!
(1. és 2. irodalom)
3. Hasonlítsa össze a kooperáció és munkamegosztás különböző marxi definícióit a munkaegyesítés, munkaközösség és munkamegosztás bücheri fogalmi meghatározásával!
(Hasonlóságok és különbségek. 1. és 2. irodalom)

A munkamegosztás típusai (folyt.)

4. Vázolja fel Max Weber fogalmi rendszerének logikai vázát!
(3. irodalom)
5. Helyezze el Weber tipológiájában Marx és Bücher fogalmait!
(1., 2. és 3. irodalom)